

99. Kemal Tahir'in Çeviri Eseri *Kanun Benim* ile Sözde Çeviri Eseri *Derini Yüzeceğim*'deki Mayk Hammer Karakterinin Kadına Bakış Açısı Yönünden Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi¹

Saadet YALDIZ İNAL²

Aysel Nursen DURDAĞI³

APA: Yıldız İnal, S. & Durdağı, A. N. (2024). Kemal Tahir'in Çeviri Eseri *Kanun Benim ile Sözde Çeviri Eseri Derini Yüzeceğim*'deki Mayk Hammer Karakterinin Kadına Bakış Açısı Yönünden Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38), 1603-1617. DOI: 10.29000/rumelide.1439965.

Öz

Çeviri, kültürler ve diller arası etkileşimin başat unsurudur. Genel olarak metinsel boyutuyla ele alınsa da iletişime dahil olan tüm görsel, işitsel unsurlar ve bireyde duygu veya düşünce oluşumuna ya da değişimine neden olan tüm faktörlerin çeviriye dahil olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda kaynak ekin, hedef ekin ifadelerini kullanmak daha yerinde olacaktır. Orijinal oldukları halde erek kitleye çeviri olarak sunulan ve sözde çeviriler olarak sınıflandırılan eserler, çeviri normları konusunda fikir vermeleri açısından çeviribilimin çalışma konuları arasında yer alır. Polisiye türü gerek sözde çevirilerin sıkça rastlandığı bir yazınsal alan olması gerekse toplumsal kimlik kodları ile ilgili veri sağlaması açısından önem taşır. Bu çalışmada, polisiye romanlardaki kadına bakış açısını ele almak üzere Mickey Spillane tarafından yazılan ve F.M. İkinci takma adıyla Kemal Tahir tarafından Türkçeye çevrilen *Kanun Benim*, F.M. İkinci takma adıyla Kemal Tahir tarafından yazılan sözde çeviri eser *Derini Yüzeceğim* ve Kemal Tahir'in telif eseri *Sağırdere* karşılaştırılmalı olarak incelenecektir. İncelemenin amacı, eserlerin başkarakterleri olan Mayk Hammer'in kadınlara yaklaşımının Kemal Tahir'in yazar ve çevirmen kimlikleri çerçevesinde değerlendirilmesi, benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesi ve edinilen bilgiler sonucunda Kemal Tahir'in çevirmen kimliğinin mi yoksa yazar kimliğinin mi ön plana çıktığı sorusunun cevabını aramaktır. Bu çalışma ayrıca çeviri ve sözde çevirileri birbirinden ayırt etmenin hayli güç olduğu 1940 ile 1960 arası dönemde yayınevleri ve çevirmenlerin çeviri stratejileri ve çeviriye bakış açıları hakkında da fikir verecektir.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmaı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %16

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 27.12.2023-**Kabul Tarihi:** 20.02.2024-**Yayın Tarihi:** 21.02.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1439965

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² YL., Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü / MA., Sakarya University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Translation and Interpreting (Sakarya, Türkiye), saadet.inal@ogr.sakarya.edu.tr, **ORCID ID:** 0009-0002-0253-800X, **ROR ID:** https://ror.org/04ttnw109, **ISNI:** 0000 0001 0682 3030, **Crossref Funder ID:** 501100004473

³ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü / Dr., Sakarya University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Translation and Interpreting (Sakarya, Türkiye), ndurdagi@sakarya.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0001-5193-7651, **ROR ID:** https://ror.org/04ttnw109, **ISNI:** 0000 0001 0682 3030, **Crossref Funder ID:** 501100004473

Anahtar kelimeler: sözde çeviri, polisiye roman türü, Kemal Tahir, Mike Hammer, kadına bakış

A Comparative Analysis of the Character of Mayk Hammer in Kemal Tahir's Translation of "I, the Jury" and his So-Called Translation "Derini Yüzeceğim" from the Perception of Women⁴

Abstract

Translations are the most important elements of intercultural and interlingual interactions. Although it is generally considered in its textual dimension, all visual and auditory elements involved in communication and all factors that cause the formation or change of emotion or thought in the individual are included in the translation. In this sense, it would be more appropriate to use the expressions source culture and target culture. The works presented as translations to the target audience even though they are originals are classified as pseudo-translations. In terms of giving an idea about translation norms they are included in study subjects of translation studies. Detective novels are important both because they are a literary field where pseudo-translations translations are frequently seen and because they provide data on social identity codes. In this study, Kanun Benim (written by Mickey Spillane and translated into Turkish by Kemal Tahir under the pseudonym F.M. İkinci), a pseudo-translation named Derini Yüzeceğim (written by Kemal Tahir again under the pseudonym F.M. İkinci), and Kemal Tahir's own novel Sağırdere will be analyzed comparatively in order to discuss the perception of women in detective novels. The aim of the study is to evaluate the protagonist Mayk Hammer's approach to women within the framework of Kemal Tahir's writer and translator identities, to identify the similarities and differences, and to find an answer to the question of whether Kemal Tahir's translator identity or writer identity comes to the fore. This study will also provide insight into the translation strategies and perspectives of publishers and translators in the period between 1940 and 1960, when it was very difficult to distinguish between translations and pseudo-translations.

Keywords: pseudo-translation, detective novels, Kemal Tahir, Mike Hammer, perception of women

Giriş

Bir dile, kültüre ait edebiyatın oluşmasında, gelişmesinde ve şekillenmesinde çevirinin etkisi göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Erek dizgeye çeviri olarak giren her türlü ürün, okur kitlesi tarafından kabul edilmeleri ve ilgi görmeleri durumunda daha sonra erek kültürün yazarları tarafından da evriltilerek dönüştürülmeye başlar. Erek kitle okuyucusuna sunulacak çeviri eserlerin seçimi ise ideolojik ve ticari olmak üzere temel olarak iki kutuplu olarak gerçekleşir. Türkiye açısından

⁴ **Statement (Tez/ Bildiri):** This study is based on a dissertation by the first author under the supervision of the second author within the PhD Program in Translation and Cultural Studies (Turkish) at Ankara Hacı Bayram Veli University Graduate School of Postgraduate Education.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 16

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 27.12.2023-**Acceptance Date:** 20.02.2024-**Publication**

Date: 21.02.2024;

DOI: 10.29000/rumelide.1439965

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

bakıldığında cumhuriyetin ilk yıllarında faaliyet gösteren Tercüme Bürosu ideolojik kutbu temsil ederken yeni kurulmakta olan özel yayınevlerinin ticari kutbun temsilcisi olduğu söylenebilir (Karantay, 1991).

Polisiye türünün Türk edebiyatına girişinde dönemin sosyo-ekonomik koşullarına bağılı olarak oluşan ticari kazanç ortamı büyük önem taşımaktadır. 1950'li yıllarda Çağlayan Yayınevi'nin başı çektiğı çok sayıda yayınevi Amerikan edebiyatında çok ses getirmiş ve satış rekorları kırmış olan Mike Hammer serisi üzerinden ABD'dekine benzer bir ticari başarı elde etmek amacıyla seriyi Türkçeye çevirtmiş ve gerçekten de öngörülerinde haklı çıkarak Türk okurunun ilgisini çekmeyi başarmış ve istedikleri ticari kazancı elde etmiştir.

Bu çalışmada Mickey Spillane tarafından kaleme alınan ve Mike Hammer karakteri ile ön plana çıkan polisiye roman serisinin F.M. İkinci takma adıyla Kemal Tahir tarafından yapılan bir çevirisi (*Kanun Benim*) ve Kemal Tahir'in yine F.M. İkinci takma adıyla kaleme aldığı bir sözde çeviri eseri (*Derini Yüzeceğim*) incelenecektir. İncelemenin amacı, eserlerin başkarakterleri olan Mayk Hammer'in kadınlara yaklaşımının Kemal Tahir'in yazar ve çevirmen kimlikleri çerçevesinde değerlendirilmesi, benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesidir.

Karşılaştırılabilir inceleme öncesinde Toury'nin betimleyici çeviri çalışmaları ve Even-Zohar'ın çoğuldizge kuramı bağlamında sözde çevirinin ne olduğuna, polisiye türüne ve bu türün Amerikan ve Türk edebiyatındaki yerine de bakılacaktır (Even-Zohar, 1990). Ayrıca gerek Mayk Hammer karakterinin yaratıcısı Mickey Spillane'nin gerekse bu karakteri çevirisi aracılığıyla Türk okuyucusu ile tanıştıran ardından da bu karakter merkezinde yeni romanlar yazmış olan Kemal Tahir'in yaşam öyküleri ve edebi kişilikleri kısaca ele alınacaktır.

1. Sözde Çeviri

Toury'ye göre sözde çevirileri gerçekte özgün olmalarına karşın erek dil ve kültüre herhangi bir nedenden ötürü çeviri olarak sunulan ve sonuç olarak erek kitle tarafından da çeviri eser olarak alınılan metinlerdir. Sözde çeviriler her şeyden önce kültürel konuları açısından gerçek çeviriyle yakından bağlantılıdır. Dolayısıyla sözde çeviriler, kültürlerin veya birtakım kültürel unsurların ve bunlardaki değışim süreçlerinin anlaşılması, özellikle de çevirilerin bu anlamda oynadığı rolün tespit edilebilmesi açısından oldukça açıklayıcıdır (Toury, 2012: 48).

Tarihe bakıldığında bazı eserlerin erek dizgeye çeviri olarak girmesinin en önemli sebeplerinden biri, özellikle yeniliklere dirençli kültürlerde çevirinin kalıpları kırmanın ve yenilikler getirmenin nispeten kabul edilebilir ve güvenli bir yolu olmasıdır. Sözde çeviriler özellikle edebiyat alanındaki yazarlara, çok fazla olumsuz tepkiyle karşılaşmadan norm ve geleneklerden uzaklaşma imkanı sunmaları açısından değerlidir (Toury, 2012: 49).

Sözde çeviriler çoğul dizge içerisindeki konuları ve işlevleri açısından çevirilerle ortak paydada buluşur. Her ne kadar elinde bir kaynak metin olmasa da sözde çevirmen sıfatıyla ürün veren yazar, ilgili metni üretirken, içinde bulunduğu dönemde, erek dizgede kabul görmüş birtakım normlara ve stratejilere bağılı kalacak ya da en azından bunlarla ilgili ipuçları verecektir.

Even-Zohar'a göre çevrilecek eserlerin seçimi konusunda alınan kararlar, çoğul dizgedeki egemen koşulların etkisi altındadır. Başka bir deyişle çevrilecek metinlerin seçiminde yeni yaklaşımlarla aralarındaki uyum ve erek edebiyatta yerine getirecekleri yenilikçi işlev etkilidir. Çeviri eserlerin çoğul

dizgeye etkin bir şekilde girmelerine zemin hazırlayan üç temel koşuldan bahsedilebilir: İlki çoğul dizgenin yeni oluşmaya başladığı, edebiyatın henüz genç olduğu durumlar; ikincisi, edebiyatın güç kaybedip merkezi konumdan çevresel konuma kaydığı durumlar; üçüncüsü ise edebiyatta dönüm noktalarının yaşandığı ya da yazınsal boşlukların olduğu zamanlardır (Even-Zohar, 1990). Burada çeviri eserler için söylenenler sözde çeviriler için de geçerlidir. Dolayısıyla sözde çevirilerin erek çoğul dizgeye girişleri ve buradaki işlevleri üzerinde yapılan çalışmalarda benimsenecek yaklaşımlar çevirilerinki ile paralel olacaktır.

Sözde çeviriler üzerine yapılan çalışmalarda ele alınması gereken en önemli sorulardan biri bu çevirilerin neden yapıldığıdır. Bir yazar veya yayıncı hangi sebeplerle okuruna sunduğu eserin özgünlüğünü saklamak ister? Yazar açısından bakacak olursak orijinal eserin erek kültürün normlarına uymaması ve sonuç olarak da toplumsal baskı oluşturması riski eserin sözde çeviri olarak sunulması için oldukça makul bir sebeptir. Türk edebiyatında bunun en bilinen örneği, üzerinde hali hazırda çokça çalışma yapılmış olan Nihal Yeğınobalı'nın 1950'de yayımlanan *Genç Kızlar* adlı romanıdır. Bu roman, Yeğınobalı'nın Vincent Ewing adını verdiği hayali bir Amerikalı yazarın imzasıyla yayımlanmıştır. Bir röportajı esnasında Yeğınobalı, eserini kaleme aldığı dönemdeki toplumsal normların, cinsel ögeler barındıran bir romanın o yaştaki genç bekar bir kadın tarafından yazılmasına uygun olmadığını ve bu nedenle sözde çeviriye başvurduğunu belirtir (Öner, 1990). Eserlerini sözde çeviri perdesi arkasında veren bir diğer isim de Aziz Nesin'dir. Farklı isimlerle 50'ye yakın sözde çeviri eser vermiş olan Nesin'in bu yöneme başvurmasının temel nedeni siyasi açıdan yasaklı olmasıdır. Siyasi ve toplumsal gerekçelerin dışında deneysel nedenlerle sözde çeviriye başvurmuş yazarlarımız da mevcuttur. Örneğin, kendi şiir tarzından farklı ve daha gizemli bir havaya sahip şiirler yazdığını fark eden Haydar Ergülen, şiir ve yazarlıkla ilgili açıklamalarda bulunmak ve yazar olarak kendisini şiir sanatının uğruna yok etmek amacıyla sözde çeviriye başvurur ve Lina Salamander adlı bir şairden çeviri yaptığını ileri sürer. Sözde çeviri yapılmasının bir diğer, belki de en önemli sebebi ise ticari kazançtır. Çalışmamızın merkezinde yer alan Kemal Tahir de dönemindeki pek çok yazar gibi ticari kazanç elde etmek üzere sözde çeviri eserlere imza atmıştır.

Türkiye'de 1940-60 yılları arasında özel yayınevleri gerek siyasi yaptırımlardan uzak kalmak gerekse de maddi kazanç elde etmek üzere belli siyasi ideolojilerin dışında geniş kitlelere hitap edecek konuları kaleme alan yazarlara yönelmiştir. Bu dönemde devlet, kültürel bir değişime zemin hazırlamak amacıyla Tercüme Bürosu aracılığıyla saygın edebiyat olarak tanımlanabilecek eserlerin çevirilerine odaklanırken dünya edebiyatında geniş okur kitlelerine hitap eden popüler edebiyat ürünleri devlet tarafından tamamen göz ardı edilmiştir. Daha geniş okur kitlelerine hitap eden ve dolayısıyla daha fazla kar getiren bu tür popüler eserlerin çevirileri ise özel yayınevleri tarafından yaptırılıp yayımlanmıştır. Popüler edebiyat içerisinde geniş yer kaplayan türlerden biri de polisiyedir.

2. Polisiye Türü

Polisiye türünün Edgar Allan Poe tarafından yazılmış olan ve 1841 yılında yayımlanan *Morgue Sokağı Cinayetleri* adlı dedektif öyküsü ile başladığı kabul görmekte birlikte öncesinde de yazınsal alanda cinayet ve gizem unsurları barındıran çok sayıda eser mevcuttur. Bu eser edebi biçim açısından çok yeni sayılmasa da dedektif karakterin kurgunun merkezine yerleştirilmesi ve eserde geçen olayların rasyonel bir şekilde ele alınması açısından farklı bir türün doğuşuna işaret etmektedir. Bu tarzda eserler üreten yazarların kullandıkları benzer kurgusal şablonlar birtakım ortak özellikleri ortaya çıkarmıştır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir; araştırılan olayın tanıklarının sorgulanması, soruşturmanın başında bir dedektif olması, polisin olayı çözmekte yetersiz kalması, göz önünde olduğu halde aranan ipucunun

çözüm anına kadar görülmemesi, suçlunun/katilin soruşturmayı yanlış yönlendirecek ipuçları bırakması, suçsuz birinin suçlanması, gözlem, akıl yürütme ve çıkarımla olayın çözülmesi ve çözümün dedektif tarafından açıklanması (Özgürbüz, 2021).

Özgürbüz'e (2021) göre polisiye, iyi-kötü, güçlü-güçsüz, suçlu-dedektif, kadın-erkek gibi toplumda var olan pek çok kodu bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla toplumdaki cinsiyetçi yaklaşımları tanımlama ve kimlik inşasına ilişkin temel yaklaşımları kavrama konusunda polisiye roman yol gösterici bir yazınsal tür olarak tanımlanabilir. Bu türde bedene indirgenmiş kimliklerin yanı sıra dedektif, suçlu ve kurban rolleri üzerinden kadın ve erkeklerin davranış biçimleri de belirgindir. Sonuç olarak, karakterlerin rol ve eylemlerinin tahmin edilebilirlik seviyelerinin yüksek olması toplumsal cinsiyet algısı hakkında fikir vermektedir.

2.1. Amerikan Polisiye Romanlarının Yükseliş

Amerika'da 1860 yılında, on sent (dime) karşılığında satılan bir haftalık dergi furyası ortaya çıkmıştır. Bu dergilerde yayımlanan ve daha çok iyi ile kötü arasındaki mücadele, çözülmesi gereken muammaların ve dramaların anlatıldığı öykülere de "dime novels" adı verilmiştir. Tüm dünyaya yayılan ve hangisinin orijinal hangisinin taklit olduğu bilinmeyen dedektif hikâyeleri de bu dergilerle ortaya çıkmıştır (Üyepazarcı, 2008:102).

Dedektif hikayelerinin popülaritesinin artmasında, iyi bir eğitime sahip olmayan ancak okuma yazma bilen orta ve alt sınıfa mensup okur kitlesinin eğlence aracı olarak yoğun bir şekilde bu ucuz dergilere yönelmesidir. Bu okur kitlesinin dedektiflik hikayelerine gösterdiği ilginin temelinde yatan bir diğer faktör de hikayelere konu olan karakterleri ve onların yaşam tarzlarını kendilerine yakın bulmalarındır. Amerika'da ortaya çıkan, kolay okunur, kolay anlaşılır seri dedektif öyküleri, polisiye romanın dünya edebiyatındaki konumunu etkilemiştir. Ancak bir süre sonra çeşitli sebeplerle dergilerin fiyatının artmasına ve ucuz eğlenceye alternatif olarak sessiz sinemanın ortaya çıkmasıyla popülarlığını kaybetmiştir (Üyepazarcı, 2008:110).

2.2. Polisiye Türünün Türkiye'ye Giriş

Ahmet Mithat ve Fazlı Necip polisiye türünün ilk örneklerini Türk edebiyatına kazandırmış olsa da bu türün Türkiye'de görünür olması daha çok Amerika'daki "on paralık öyküler" furyası sonrasında gerçekleşmiştir. Türk polisiye romanının en tanınmış karakteri 1924 yılında Server Bedi'nin yarattığı Cingöz Recai'dir.

Kolay tüketilebilir bir tür olan polisiyeyi okumak kadar yazmak da kolaydır. Sonuç olarak Türkiye'de farklı türlerde oldukça başarılı eserler veren birçok yazar bu türün popülarlığından faydalanarak maddi kazanç elde etmeyi amaçlamıştır. Genellikle müstear isimler kullanarak polisiye türünde eser veren bu yazarlar arasında Nazım Hikmet, Halide Edip Adivar, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Refik Halit Karay, Aziz Nesin ve Kemal Tahir de yer almaktadır (Aytekin, 2021: 36).

1940-1950 yılları arasında oldukça yaygınlaşan polisiye serileri 1950'li yıllarla birlikte gerileme dönemine girmiştir. Ancak Amerikalı yazar Mickey Spillane tarafından kaleme alınmış olan Mike Hammer karakteri bu anlamda bir istisna teşkil etmektedir. Öyle ki Amerikalı yazar Mike Hammer serisine son vermiş olsa da Türkiye'de bu dedektifin yeni hikayelerini yazılmaya devam eder. Türk okuru tarafından çok sevilen bu dedektif çok sayıda yayınevi ve yazar için iyi bir gelir kapısı haline gelmiştir.

Telif yasalarının işlerlik kazanmadığı o dönemlerde Mike Hammer karakterinin çok sayıda sözde çevirisi raflardaki yerini almıştır (Alimen,2022).

3. Mickey Spillane ve Mike Hammer Karakteri

Mickey Spillane, 1918 yılında New York'ta doğmuştur. Asıl adı Frank Morrison Spillane'dir. İyi bir eğitim almış olan yazar İkinci Dünya Savaşı'nda savaş pilotu ve uçuş eğitmeni olarak görev almıştır. Öncesinde küçük çaplı birtakım yazarlık denemeleri olsa da savaş sonrasında maddi kazanç elde etmek üzere polisiye roman yazarlığına başlamıştır. Mickey Spillane, Mike Hammer serisinin ilk kitabı olan *I, The Jury (Kanun Benim)* romanını 1946 yılında yazmıştır. Bu kitapla büyük bir tanınırlık kazanan yazar, 1952 yılına kadar seriye beş kitap daha eklemiştir. Ancak "Yehova Şahitleri" adlı gruba katılıp roman yazmayı bir süreliğine bırakmıştır. 1959 yılında tekrar yazmaya başlayan yazar, öldüğü 2006 yılına kadar yazmaya devam etmiştir. Pek çok dile çevrilen Mike Hammer karakteri çok sayıda filme ve diziyeye konu olmuştur.

Mike Hammer karakteri klasik polisiye romanlarında sıkça rastlanan rasyonel analiz yöntemlerinden ziyade içgüdüleriyle hareket eden, "yumruklarıyla dövüşen, dudaklarıyla sevişen çapkın bir hafiye"dir. Suçluları ortaya çıkarıp onları yumrukları ve tabancasıyla cezalandırır; oldukça cinsiyetçi, duyarsız, katı, ırkçı bir dedektiftir.

Olayları çözmekle kalmayıp suçluların cezasını tam da hak ettikleri şekilde kendisi verir, zeki, güçlü ve çoğu zaman kötücül kadınları bir şekilde cezbedip kendine hayran bırakmayı, kolayca onlarla yatmayı başarır. Adaleti yerine getirme konusunda devletin polis teşkilatının da ilerisindedir. Güçlüdür. Zekidir. Korkusuzdur. Tüm bu özellikleriyle Mike Hammer dünyanın dört bir yanındaki özellikle erkek okur kitlesinin kalbini kazanmayı başarır. Mike Hammer karakterini Türk okuruyla tanıştıran ilk isim ise Kemal Tahir'dir.

4. Yazar ve Çevirmen Olarak Kemal Tahir

Yazar ve çevirmen sıfatlarıyla çok sayıda esere imza atan Kemal Tahir, 1910 yılında İstanbul'da doğdu. Bir dönem Galatasaray Lisesi'nde eğitim gören Tahir, hayatını kazanmak için muhabir, editör ve çevirmen olarak çalıştı. 1930'ların sonlarında *Bir Çalgıcının Seyahatleri* ve *Görünmeyen Adam* olmak üzere iki çevirisi yayınlandı.

1938'de on beş yıl hapis cezasına çarptırılan ve 1950'de genel şartlı tahliyeyle cezaevinden çıkarak edebiyat kariyerine öncelik verin ve Devlet Ana ile Türk Dil Kurumu Roman ödülünü kazanan Tahir, 1973 yılında İstanbul'da kalp krizi sonucunda hayatını kaybeder (Tahir-Gürçağlar, 2018: 265).

İlk romanlarının taslaklarını hapisanede yazan Tahir, romanlarında Orta Anadolu'daki köy yaşamına ilişkin net gözlemlerine ve gerçekçi yaklaşımlarına yer vermiştir. 1950'ler Kemal Tahir'in çevirmen olarak verimli geçirdiği yıllardır. Kemal Tahir de dönemin pek çok yazarı gibi çevirilerinde ve özgün eserlerinde kendi adından ziyade mahlas kullanmayı tercih etmiştir. Kullandığı mahlaslar arasında F. M. İkinci, Celal Dağlar, Nurettin Demir, İsmail Kemalettin ve Bedri Eser bulunmaktadır (Artar, 2007:33).

1954 yılında *Kanun Benim (I, The Jury)* adlı romanla Mayk Hammer çevirilerine başlayan Kemal Tahir, *İntikam Pençesi (The Big Kill)*, *Kanlı Takip (Vengeance Is Mine)* ve *Son Çılgılık (Kiss Me Deadly)* romanlarının da çevirisini yapmıştır. Tahir'in çevirileri aracılığıyla "Mayk Hammer" (çalışmanın geri

kalan kısmında karakterin adı Kemal Tahir'in eserlerinde yer verdiği şekilde kullanılacaktır) karakteri ile tanışan Türk okuru bu dedektifi çok sevmiş serinin devamını heyecanla bekler hale gelmiştir. Ancak Mickey Spillane'in yazarlığa bir süre ara vermesi, başta Çağlayan Yayınevi olmak üzere bu seriyle ciddi maddi kazanç sağlayan yayınevlerinde hayal kırıklığı yaratmıştır. Ne var ki telif yasalarının dikkate alınmadığı o yıllarda yayınevleri bu konuda çözüm bulmakta hiç gecikmemiş, çevirmen ve yazarlarını Mike Hammer'a yeni hikayeler yazmak üzere görev vermiştir.

Bu süreçte Çağlayan Yayınları, Kemal Tahir ile anlaşır ve 1954 - 1955 yılları arasında F. M. İkinci adıyla dört adet yeni Mike Hammer (*Derini Yüzeceğim*, *Ecel Saati*, *Kara Nâra*, *Kıran Kırana*) kitabı yayınlar. Kemal Tahir'in Mike Hammer serüveni bu dört kitapla sona erse de okuyucuların üst seviyeye çıkan Mike Hammer hayranlığı yüzlerce sahte Mike Hammer macerası yazılmasına yol açmıştır. Afif Yesari'nin Muzaffer Ulukaya müstear isimle yazdığı eserler başta olmak üzere Adnan Semih Yazıcıoğlu, Leyla Yazıcıoğlu, Gülseren Ünüvar, Çetin Tümay, Naki Bora gibi pek çok yazar yeni Mike Hammer maceralarına imza atmıştır (Gürçi,2010:29).

Her ne kadar Plastik Kitaplar ve Ekicigil Yayınları gibi yayınevleri de sahte Mike Hammer öyküleri yayınlamış olsa da öykülerin Kemal Tahir'in yazdığı öykülerin düzeyinde olmaması bu romanların devamının gelmemesiyle sonuçlanmıştır (Gürçi,2010:29).

Çağlayan Yayınevi tarafından basılan yeni Mayk Hammer maceralarında kaynak metin yazarı olarak Mickey Spillane değil F.M. İkinci gösterilmiştir. Bu anlamda Çağlayan yayınlarının dürüst bir tavır takındığı söylenebilir ancak yine de okur kitlesi Hammer maceralarının Amerikalı yazar Mickey Spillane'e ait olduğunu bilmektedir. Dolayısıyla bu yeni maceraların serinin devamı olarak algılanacak olması Tahir tarafından kaleme alınan bu eserleri sözde çeviri kategorisine sokmaktadır. Ayrıca Kemal Tahir tarafından serinin devamı olarak kaleme alınan eserin kapağında yer alan "Bir Mayk Hammer Romanı" ifadesi de bu durumu destekler niteliktedir.

Tahir-Gürçağlar, F.M. İkinci imzası taşıyan ve telif eser kategorisinde sunulan *Ecel Saati* adlı eserin tüm yan metin öğelerinin daha önce yayınlanmış Mayk Hammer çevirileriyle ortak özellikler taşıdığını ve bunun okurda bu eserin de çeviri olduğu yönünde bir algı oluşturduğunu dile getirir. Ayrıca kitabın kapağında yer alan "Mayk Hammer'in Yeni Maceraları" ifadesi de benzer bir etkiye sahiptir. Bunlara ek olarak kitap kapağında yer alan görseller, kitabın boyutu, metnin uzunluğu ve bölümlere ayrılma biçimi de çeviri eserlerle aynıdır. Nihayetinde tüm bunlar eserin sözde çeviri kategorisinde yer alması için yeterlidir (Tahir-Gürçağlar, 2018: 280). Tahir-Gürçağlar tarafından *Ecel Saati* adlı roman için yapılan tüm yorumlar bu çalışmada ele alınan *Derini Yüzeceğim* adlı eser için de geçerlidir.

5. Kanun Benim İle Derini Yüzeceğim Eserlerinin Kadına Bakış Açısı Yönünden Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi

Çalışmanın bu bölümünde Kemal Tahir'in sözde çeviri eseri *Derini Yüzeceğim* ile çeviri eseri *Kanun Benim* toplumda kadına yönelik cinsiyetçi yaklaşımları barındıran ifadelerin kullanımı açısından karşılaştırılmalı olarak incelenecektir. Bu incelemede yazar-çevirmen Kemal Tahir'in çeviri eserini ve sözde çeviri olarak sınıflandırılmış olan özgün eserini oluştururken çevirmen kimliğinin mi yoksa yazar kimliğinin mi ön plana çıktığı sorusunun cevabı aranacaktır.

Bu çalışma ayrıca çeviri ve sözde çevirileri birbirinden ayırt etmenin hayli güç olduğu 1940 ile 1960 arası dönemde yaynevleri ve çevirmenlerin çeviri stratejileri ve çeviriye bakış açıları hakkında da fikir verecektir.

5.1. Kanun Benim

Kanun Benim’de Mayk Hammer’ın asker arkadaşı Jack Williams’ın evinde ölü bulunmasıyla dedektiflik macerası başlar. Jack Williams’ın kız arkadaşı Mirna, eski bir uyuşturucu bağımlısıdır. Jack onu bu bataktan kurtarmak için bir psikiyatrist olan Charlotte Manning’den yardım alır.

Mayk cinayeti çözmek için yaptığı araştırmalar esnasında Charlotte ile arkadaş olur ve aralarında bir yakınlaşma başlar. Bu arada ilk cinayete bağlantılı olduğu düşünülen farklı cinayetler de işlenir. Nihayetinde Mayk olayı çözer ve Charlotte’u aslında daha fazla para kazanmak için uyuşturucu ticareti yaptığını tespit eder. Charlotte’a karşı hisleri onu kadını öldürmekten alkoymaz.

Mayk ilk kez karşılaştığı Charlotte’u şu şekilde tarif eder;

“...Uzun kıvrık kirpiklerinin gölgelediği ela gözlerinde öyle bir kudret var ki insan sendelemek için bir yere tutunmak ihtiyacı duymakta. ...Göğüsleri o kadar dik o kadar mütenasip ki çıplak da olsalar bu kadar tahrik edebilirler.” (s.35)

Mayk Hammer’ın bir kadınla ilk karşılaştığı andan itibaren doğrudan kadının fiziksel özelliklerine yoğunlaşıyor olması kadını cinsel bir obje olarak gören cinsiyetçi bakış açısının yansımasıdır.

Cinayeti çözebilmek için görüştüğü kadınlardan biri olan Mari Bellemi ile aralarında şöyle bir olay yaşanır:

“... Miss Mari Bellemi geri döndü. Kızı görür görmez *neye uğradığımı şaşır*dım. Gri tayyörünü çıkarmış bunun yerine kırmızı ipekten bir gecelik giymişti.... Oradan vuran güneş ışığı ince geceliğinin içinde *anadan doğma çıplak olduğunu* bana bütün şahane endamiyle gösterdi.” (s.58)

Güçlü karizmatik erkek modelini temsil eden Mayk’ın kadınları etkilemek için hiçbir şey yapmasına gerek yoktur. Herhangi bir çaba sarf etmeksizin kadınlar cinsel açıdan tatmin edilmek üzere ona gelirler. Bu noktada resmedilen erkek figürü şehvetli bir kadın karşısında “neye uğradığımı şaşırarak” kadar masumdur.

“... geceliğinin açılan önünü *kapatmakta hiç de acele etmiyordun...*” (s.59)

Kitapta Velda dışındaki tüm kadın karakterler gibi Mari de fazlasıyla rahat ve davetkar biri olarak tasvir edilmektedir.

“...Bu arada niçin hala evlenmediğine de aklım erdi. *Böylelerini bir tek erkek hiç tatmin edebilir mi?*... (ilişkinin hemen sonrasında) *divandan kalkıp şapkamı aldım.* (s.61)

Yine Mari üzerinden çapkın ve cinsel açıdan tatmin edilmesi zor kadın modeli ön plana çıkarılmıştır. Aynı cinsel ilişkiyi yaşamış olan çiftten kadın olanı tatminsiz bir karakter olarak resmedilirken erkek olanı işi bittiğinde “şapkasını alıp çıkan” karizmatik biridir.

Kitapta diğer kadın karakterlerden farklı bir kategoride yer alan tek kadın Mayk’ın sekreteri Velda’dır. Onu tanımlarken şu ifadeleri kullanır;

“...Kızcağız benim şurada burada sürttüğümü düşünerek bir temiz gömlek ve bir kravat hazırlamış. Büroda birkaç ihtiyat gömlek, kravat, çorap bulundurmamak da Velda'nın icadı. İşime yaramıyor da denilemez.” (s.62)

Burada tasvir edilen kadın anaç tavırlar sergileyen, hoş görülü bir kadındır. Sevdiği erkeğin başkalarıyla olduğunu bilse de ona hizmet etmekten geri durmaz. Zaman zaman kıskançlık emareleri gösterse de bir anne kadar şefkatlidir.

Kitapta kadın karakterler ataerkil toplumlarda genelde gözlenen iki kutuplu bakış açısıyla ele alınmıştır. Kadın ya şehvetli, tatminsiz ve şeytani ya da saf, şefkatli ve anaçtır. Eserde yer alan kadınlardan hiçbiri bu iki kutup arasındaki orta bölgede yer almaz.

Mayk, bir buluşmaya hazırlandığı esnada kendi kendine konuşurken söyledikleri erkeğin özbenlik algısı ile ilgili ipuçları da vermektedir;

“... Daha şık olmama koltuk altımdaki kocaman 45'liğim mani oluyordu. Ama bir güzel hanımı ziyarete giderken bile silahımı yanıma almazsam rahatsızlık duyarım. Rahatsızlıktan da beter bir şey bir çeşit çıplaklık duygusu...” (s.72)

Karşısında soyunan kadınlarda çıplaklığın herhangi bir rahatsızlık yarattığından bahsetmezken silahının yanında olmamasının sebep olduğu duyguyu tanımlarken “rahatsızlıktan beter bir çeşit çıplaklık duygusu” ifadesini kullanır. Ataerkil, cinsiyetçi toplumlarda kadın çıplaklığı kadının da memnun olduğu, hatta bedenini açan kadınların erkekleri bedenleri üzerinde istedikleri gibi hareket etmeye davet ettiği şeklinde bir algı söz konusuysen erkek çıplaklığında bazı istisnalar dışında böyle bir algı yoktur.

“... Bu sebepten aynadaki erkeği kendim de beğendim. Mamafih gene de emin olmak mümkün değil. Çünkü kibar bir davete gideceğim sıralarda beni tepeden tırnağa Velda tetkik eder. Ancak o beğendikten sonradır ki ben kendime güvenerek lüks bir barın dans pistine çıkarım...” (s.73)

Bu satırlar, her ne kadar kendilerine fazlaca güveniyor olsalar da erkekler açısından saygı duydukları kadınlardan onay alma ihtiyacını gözler önüne sermektedir.

Mayk kötü yola düşürülmüş kızlar konusunda şu yorumları yapıyor;

“... herifin biri kızları baştan çıkarıp orospuluğa düşürüyor... Böyleleri asla merhamete layık görülmemeli. Yüz tanesi elime geçse bizim emektar 45'liğin mermilerine ve namlusunun eskimesine hiç acımadan tepelerim...”(s.105)

“... peki bu babalara kız babası olan avanak bunaklara ne oluyor kuzum. Bunlardan bazılarının aklına herhangi bir hadise karşısında kızını reddetmekten, evden kovmaktan başka bir çare neden gelmiyor? Sanki namus bu suretle temizleniyor mu? (s.105)

Burada şehvetli, kötücül kadınların karşı kutbuna yerleştirilmiş olan masum, saf kadınların korunması görevinin mert erkeklere düştüğüne ilişkin varsayım ön plana çıkarılmıştır.

Mayk ile Charlotte'un arasındaki konuşmada evlilik konusu açılır;

Charlotte:

“-...Durun bakayım, sakın bu söz bir evlenme teklifi olmasın Mister Hammer?”

Mayk:

"...Şimdiye kadar bu *tuzığa tutulmamış olmakla öğünürdüm* ama sizi tanıdım tanıyalı fikrimi galiba değiştiriyorum." (s.122)

Burada satır aralarından çapkın, karizmatik, güçlü erkekler için evliliğin bir kadın tarafından kurulan tuzığa düşmek olduğu ve kadınların güçlü erkeklerin himayesini baki kılmak için evlilik müessesine ihtiyaç duyan zayıf, kurnaz karakterler olduğu okunabilir.

Mayk, Mari'nin evinde onunla birlikte olduktan sonra ona "... lütfen artık *çık da elbise mi değiştireyim.*" (s.168) der.

Bu ifadeden, erkeğin kendine özel alan yaratma, yalnız kalmayı talep etme konusunda daha rahat olduğu gözlemlenebilir.

Mayk katilin Charlotte olduğunu anlamıştır ve onunla yüzleşir. Yüzleşme sırasında Charlotte'un neler yaptığını şu şekilde anlatır;

"... ellerini yavaş yavaş yukarı kaldırıp boynuna götürdü. Sonra *bluzunun düğmelerini birer birer çözmeye* başladı." (s.188)

Eserin sonunda tasvir edilen sahnede Jack'in katili olduğu anlaşılmış olan Charlotte bedenini, cinselliğini kullanarak içine düştüğü zor durumdan kurtulmaya çalışan kurnaz bir kadın olarak tasvir edilmiştir. Burada da kadın bedeninin cinsel obje olarak sunumu söz konusudur.

5.2. Derini Yüzeceğim

Derini Yüzeceğim, Kemal Tahir'in Mayk Hammer çevirilerini bitirdikten sonra yazdığı ilk sözde çeviridir. Serinin çevirmeni olan Kemal Tahir sözde çeviri eserinde de orijinal eserlerin dilsel ve kurgusal yapısını izlemiştir. Bu eserdeki hikayede de bir cinayet işlenir ve Mayk önceden tanıdığı eski bir suçlu olan arkadaşı, bu cinayeti üstlenir. Ancak bilerek bıraktığı deliller suçluluğunu kanıtıyor olsa da sorgusu esnasında suçsuz olduğunu iddia eder. Bunun üzerine Mayk cinayeti araştırmaya başlar. Tıpkı *Kanun Benim*'de olduğu gibi burada da işin içine güzel kadınlar girer ve Mayk onlarla birliktelikler yaşar.

Güzel, zeki, tehlikeli kadınların yer aldığı bu sözde çeviri eser de kadına yönelik bakış açısına ilişkin tespitlerde bulunmak için uygun bir alan yaratmaktadır.

Hikayede kolejden arkadaş olan Bob ve Madam Velmon tesadüfen karşılaşır ve konuşurlar. Yaşlı, zengin bir adamla evlenmiş olan Madam Velmon Bob'a biraz hayatından bahsettikten sonra şunları söyler;

"... sen beni kolejde *de himaye ederdin...*" (s.9)

Kadınların himaye edilmesi gereken varlıklar olduğu yönündeki yargı eserin pek çok yerinde doğrudan veya dolaylı olarak görülmektedir. Himaye etme, himayesi altına alma kavramı erkeklerin kendilerini kadınların karşısında güçlü hissetmelerini sağlayan durumları ifade eder.

Bob, Madam Velmon'u şu şekilde tasvir eder;

"... Göğüsleri hala *kolejin sporcu genç kız göğüsü, kalçaları biraz genişlemiş, karnı hafifçe yuvarlak.* Ağzını, gözlerini, ellerini ne kadar rahat kullanıyor. İnsan buna hemen aşık olur. Uğruna her deliliği kolayca yapar..." (s.10)

Kanun Benim'de olduğu gibi bu eserde de erkek karakterlerden farklı olarak kadın karakterlerin fiziksel özellikleri üzerinde fazlaca durulmaktadır. Burada fiziksel özelliklere yapılan vurguların ardında kadın bedeninin cinsel obje olarak algılanışı yatmaktadır.

Anlatıcı Madam Velmon'dan bahsederken şunları söyler;

“... Madam Velmon ihtiraslarına mağlup bir kadın değildi. Yaşlı kocaya varmış birçok genç kadınlarda görülen isteri nöbetlerini geçirmiyor, cinsi bakımından tatmin edilmediği için bedbaht olmuş kadınlara benzemiyordu. Bob'la tesadüfen başlayan yeni arkadaşlıklarında da cilveli bir taraf yoktu. Delikanlıyı güzelliği ve cazibesi ile tesiri altına almaya çalışmıyor ellerinin veyahut vücutlarının temasında ürpermeler geçirmiyordu...” (s.11)

Kadınların karakterleri ile ilgili bir yorumda bulunulurken bile cinsel tatmin durumları ve arzuları gündeme getirilmektedir. Bu yaklaşımın temelinde, kadınların tüm tavır ve davranışlarının ardında cinsel dürtülerin yattığı yönünde bir eril inanış olduğu söylenebilir.

Mayk Hammer, Madam Velmon hakkında Barmen Con ile konuşurken şu ifadeyi kullanır;

“- Kadın nasıl bir mal?”(s.27)

Mayk Hammer'in hakkında bilgi almak istediği bir kadın için “nasıl biri?” demek yerine “nasıl bir mal?” ifadesini kullanmış olması kadının bireyden çok “mal” olarak görüldüğü cinsiyetçi toplumların genel yargısının net bir ifadesidir.

Mayk, birkaç yerde kadınların görünüşleri hakkındaki fikrini söylerken şişmanlıktan bahseder;

“... Şişmanlamıştır diye korkuyorum. Ben şişman kadınlardan hiç hoşlanmam.” (s.32)

“... Kız hep o dayanılmaz afet. Ne şişmanlamış ne bir şey...” (s.33)

“...Fena halde şişmanladı. Benim şişman kadınlardan nasıl korktuğumu bilirsin.” (s.36)

Kanun Benim'de konu edilmediği halde “şişmanlık” kavramının birçok kez geçiyor olması Kemal Tahir'in kişisel tercihinin bir yansıması olabilir.

Mayk arkadaşını kurtarmak için cinayeti çözmeye çalışırken Madam Velmon'un evine gider, konu onunla kısa sürede sevgili olurlar. Madam Velmon'un yanından ayrılan Mayk içsesiyle kadınlar hakkında konuşur;

“...Bazı kadınların cesareti, fedakarlığı sizi sarar bazısının da aşırı korkaklığı. Bu ikinci cins kadınlar ötekilerden daha fazla kadın oluyorlar. Kadınları biraz da himaye hissimizi tatmin ettikleri için hoş buluyoruz. Velda birinci çeşittendir. Erkek kadınlardan...” (s.56)

Kanun Benim'den farklı olarak *Derini Yüzeceğim*'de Mayk Hammer biraz daha derinlikli bir karakterdir. Kadın erkek ilişkileri açısından anlamlı tespitlerde bulunur. Ancak daha önce belirtildiği gibi kadınları tanımlamadaki iki kutupluluk bu eserde de söz konusudur. Kadınlar ya “o” çeşittir ya “bu” çeşit.

Hikayenin sonunda olaylar çözülür ve suçlunun Madam Roz Velmon olduğu anlaşılır. İçine düştüğü durumdan kurtulacağına emin olan Roz Velmon şunları söyler;

“...Benim kadar güzel bir kadının kurtulma şansı ekseriya yüzde doksandır. Bunu sen de bilirsin.” (s.159)

Burada görünüşünden dolayı toplum tarafından kendisine peşinen verilmiş olan ayrıcalığın farkında olan ve bunu kullanmaktan çekinmeyen "femme fatal" bir kadın resmedilmiştir. Ama Mayk, cinsel olarak karşı koyamasa da adaleti yerine getirmek için bu tür kadınlarla başa çıkabilecek kadar güçlü ve kararlı bir karakterdir.

6. Kemal Tahir'in Telif Eserlerindeki Kadınlara Genel Bir Bakış

Pek çok çeviriye imza atmış olan güçlü kalem Kemal Tahir'in kadına bakış açısı yönünden yazar ve çevirmen kimlikleri arasında herhangi bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada değerlendirmelerin daha sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için Tahir'in telif eserlerindeki kadınları betimlerken kullandığı tanım ve yaklaşımlara da bakmak faydalı olacaktır. Yazılış tarihinin bu çalışmada ele alınan çeviri (*Kanun Benim*) ve sözde çeviri (*Derini Yüzeceğim*) eserlere yakın olması ve yazarın kendi adını kullandığı ilk romanı olması nedeniyle bu bölümde *Sağırdere* (1955) adlı roman üzerinde durulacaktır.

6.1. Sağırdere

Yamören köyünde geçen ve Anadolu köylüsünün yaşam koşullarını ve sosyal ilişkilerini gerçekçi ve yalın bir dille anlatan romanın başkarakteri on beş on altı yaşlarındaki Mustafa'dır. Mustafa köyün kızlarından Ayşe'ye sevdalıdır. Ancak bu sevdası karşılık görmez. Kızı elde etmek için ona tılsımlı kemik sürmek de dahil olmak üzere elinden geleni yapsa da başarılı olamaz.

Ayşe, annesi tarafından hatırı sayılır bir başlık parası karşılığında köylerindeki orta yaşlı, evli, çocuklu, zengin bir adam olan Hocaların Hakkı'ya verilir. Ayşe, her ne kadar bu durumdan rahatsız olsa da fazla direnç göstermez hatta çeşme başında dertleşip kendisini kuma üstüne veren annesinden yakındığı bir konuşmada "*Aman abla! Ha Kulaksızın Mustafa, ha Hocaların Hakkı...*" diyerek bu durumu kabullendiğini ima eder. (s.155)

Aşkına karşılık bulamayan Mustafa gurbete çıkmaya karar verir ve Ankara'ya gider. Zorlu zamanlar geçirdikten sonra bir şekilde tutunmayı, ekmek parası kazanmayı başarır. Romanın sonunda, yanında çalıştığı Cemal Usta'nın teşvikiyle köyüne döner.

Sağırdere romanında geçen kadınların fiziksel özelliklerinden bahsedilirken cinsel çekicilikten ziyade görsel tespitler ön plandadır. "Ayşe arkadan görünüyor, mart rüzgarı, başörtüsünü havalandırırken, siyah saç örgüleri pırl pırl meydana çıkıyordu. Boyunun uzunluğundan vücudunun tıksızlığı pek belli olmuyordu ama on dört yaşında, çabuk boy atan kızların çoğu gibi kalçaları dar, omuzları sivri de görünmüyordu. Arkadan çocuk doğurmamış yirmi yaşında, bir taze gelin kadar tıksızdı."(s.51)

Kemal Tahir bu telif eserinde de çeviri ve sözde çeviri eserinde olduğu gibi kadını aşılayıcı ifadeler yer alır.

Oğlunun düğününde ağlayan kadın için Topal İsmail şunları söyler; "Karı kısmında bir tutam akıl yok ... Bir ağlama bilirler, "Oğlun evleniyor hay kahpe! .. Gelin gelecek, işini hep görü verecek, şıkr şıkr oyna keyifle! .. " (s.101)

Mustafa sevdiği kız ata binmişken arkasından şöyle der; "Aman doru kısarak. Rezilleneceğin sıradır yavrum. Davul patirtisine öfkelen de, çal şunu yere ... Kemiklerini ufala orospunun! .. "

Eserin pek çok yerinde kadınların yeterince akıllı olmadığını ima eden ifadelerle rastlanır:

"Tavuğu buğday tanesiyle çekip getirirsin, karıyı üzüm tanesiyle ..." (s.34)

"Kız milleti avanak olur. Kolay aldanır" (s.53)

"...Kız aklı, kaz aklı demişler. Nasıl olsa çelinir. Boncuk alırsın, gümüş alırsın; bir avuç bozuk para verirsin. Razi etmek kolaydı, kaçırardım..." (s.87).

Sağurdere romanındaki baskın karakterler erkeklerdir. Yazar topluma ilişkin görüşlerini genellikle erkek karakterlerin ağzından aktarır. Daha çok diyaloglar üzerine kurulmuş olan eserde kadınların ruh ve düşünce dünyaları derinden işlenmez. Romanda yer alan kadınlar genelde eğitimsiz, yüzeysel karakterlerdir. Kadınlara yönelik aşağılayıcı ifadeler kırsal bölgelerdeki toplumsal yapıyı olduğu gibi yansıtma amacı taşır. Kadınlar kaderlerine razı olmuş, ataerkil düşünce yapısının üzerlerinde oluşturduğu baskıyı kabullenmiş, daracık da olsa kendilerine bir şekilde konfor alanı yaratmaya çalışan bireyler olarak resmedilir.

Sonuç

1950'li yıllar Türk dilini, kültürünü, edebiyatını zenginleştirmek ve geliştirmek amacıyla çok sayıda yazar ve şairin özellikle Batı'dan pek çok eserin çevirisine imza attığı bir dönemdir. Bu dönemin yoğun çeviri faaliyetlerinin iki kutuplu bir şekilde gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Bir tarafta nispeten genç bir cumhuriyetin vatandaşlarını kültürel anlamda geliştirmek, şekillendirmek ve Türk yazınına yeni türler kazandırmak amacıyla Batı'nın klasiklerini, düşünsel ve felsefi eserleri çevirten Tercüme Bürosu, diğer tarafta okuma yazma oranları artmış olan halkın keyifli zaman geçirmesini sağlayarak ticari kazanç elde etmeyi amaçlayan özel yayınevlerinin çevirttiği popüler eserler yer almaktadır.

O dönem için, çeviri konusunda özel olarak eğitim almış çevirmenlerden bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla tüm o yoğun çeviri faaliyetleri yabancı dil bilen yazarlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak çevirinin prestij açısından yazarlığın gerisinde kalıyor olması, belli bir edebi başarıya ulaşmış yazarların kendi edebi kişiliklerinin çevirdikleri eserlerle anılmasını istememeleri gibi nedenler yazarların çeviri eserlerde kendi isimlerini kullanmaması ile sonuçlanmıştır ki bu durumun benzer örnekleri dünya edebiyatında da mevcuttur.

Telif yasalarına takılıp birilerine hesap verme kaygısı taşımayan yazarlar, zaman zaman söyleyeceklerini yabancı bir yazarın arkasına saklanıp söyleyerek siyasal ve toplumsal yaptırımlardan kaçmak, zaman zaman da kendilerine pek de yakıştırmadıkları eserlerden para kazanmak amacıyla sözlü çevirilere başvurmuştur. Sebebi ne olursa olsun erek kültürün yayın dünyasında çeviri metin olarak giriş yapmış tüm eserler, gerek çeviri politikalarına gerekse de çeviri stratejileri ve normları üzerinde yapılan araştırmalarda "çeviri" nesnesi olarak kullanılmış ve kullanılmaktadır.

Telif yasalarının işlerlik kazanmamış olmasının yazar-çevirmenlere sağladığı en büyük avantaj, çeviriler esnasında uygulayacakları çeviri politikaları konusunda sahip oldukları sınırsız özgürlüktür. Belli bir çeviri eğitimi almamış olan yazar-çevirmenlerin, çeviri nasıl yapılmalı, nasıl bir yol izlenmeli kaygısından uzak olmaları onları kaynak metnin bağlayıcılığında kurtarmıştır. Çevirdikleri esere eklemeler çıkarmalar yapmakta, kafalarındaki okur kitlesinin beklenti ve isteklerine cevap verecek kelime ve ifadeleri tercih etmekte kendilerini özgür hissederler. Bu özgürlük hissi bir yazar-çevirmenin çeviri eserinde de yazar kimliğinin ortaya çıkmasına neden olur.

Hem yazar hem de çevirmen kimliğine sahip Kemal Tahir'in eserleri üzerinde yapılacak incelemeler kimlikler arası geçişlerin veya etkileşimlerin tespit edilebilmesi gerekse de dönemin çeviri stratejilerine ışık tutması açısından oldukça değerlidir. Tahir-Gürçaçlar, daha çok tartışmalı görüşleri ile ön planda olan Kemal Tahir hakkında yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda yazarın 1955 sonrası eserlerine yer verildiğini, daha önce yazdığı veya çevirdiği eserlerin göz ardı edildiğini dile getirir. Özellikle Çağlayan Yayınevi'nden çıkan Mayk Hammer serisinin üzerinde yeterince durulmadığını ifade eder.

Tahir-Gürçağlar'a göre Kemal Tahir'in çevirileri ve sözde çevirilerinin incelenmesi hem kendisinin çeviri anlayışının ortaya çıkarılması hem de telif eserlerinin değerlendirilmesi bakımından ilginç bir referans noktası oluşturacaktır (Tahir-Gürçağlar, 2018: 280).

Bu çalışmada, özellikle başkarakter Mayk Hammer'in gözünden, toplumun kadına yaklaşımının ele alınmaya çalışıldığı bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Kemal Tahir'in kaleminden çıkmış olan çeviri eser "Kanun Benim" ile sözde çeviri eser "Derini Yüzeceğim" kadına yönelik bakış açısını yansıtan ifadeler tespit edilecek şekilde karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Her iki eserin de aynı polisiye serisine ait yapıtlar olması önemli bir noktadır çünkü Tahir, nihayetinde sözde çeviri eserinde de polisiye türünün karakteristik unsurlarına yer vermeye ve eserinin serinin devamı olduğu hissini korumaya özen göstermiştir.

Derini Yüzeceğim ile karşılaştırıldığında *Kanun Benim*'de kadın bedeninin cinsel bir obje olarak yansıtıldığı, kadınların büyük bir çoğunluğunun cinsel dürtüleriyle hareket eden ve amaçları doğrultusunda cinselliklerini kullanmaktan kaçınmayan karakterler olarak çizildiği örnek sayısı daha fazladır. *Kanun Benim*'dekine kıyasla Mayk Hammer karakteri *Derini Yüzeceğim*'de biraz daha derinlikli bir kişilik kazanmıştır. Yer yer, kadınlar hakkında yüzeysel, fiziksel değerlendirmeler yapmanın biraz daha ötesine geçmeyi kadın erkek ilişkileri konusunda sorgulamalara girmeyi başarmıştır.

Kemal Tahir'in kadına bakış açısının yazar ve çevirmen kimlikleri çerçevesinde daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için yazarın telif eserlerindeki kadınları betimlerken kullandığı tanım ve yaklaşımları tespit etmek amacıyla, çalışmada *Sağirdere* (1955) adlı esere de yer verilmiştir. Bu eserde de kadına yönelik aşağılayıcı, hakaret içeren ifadeler rastlanmaktadır. Ancak buradaki aşağılamalar bireysel olmaktan ziyade kadının toplumsal kimliğine yöneliktir. Çeviri ve sözde çeviri eserlerdeki kadınlar özgür iradeleriyle hareket eden, kendilerine ait arzu, istek ve tutkuları olan kadınlardır. Bu kadınlar arasında kötücül olanlar kötülüklerini bile isteye yaparlar. Oysa *Sağirdere*'nin kadınları oldukça pasif, itaatkar, kaderine razı karakterlerdir. Aralarında kötü huylu, kötü ahlaklı olanlarsa aslında toplumun üzerlerinde yarattığı baskıyla bir şekilde mücadele etmeye çalıştıkları için kötülüğe bulaşırlar.

Sonuç olarak çeviri eserinde zaman zaman satır aralarından görebildiğimiz Kemal Tahir, sözde çeviri eserinde daha fazla ortaya çıkmış ve okura klasik bir polisiye romanının vereceğinden daha fazla edebi haz vermeyi başarmıştır.

Bu bağlamda çeviribilim çalışmaları kapsamında çevirmen kararları sorgulanırken çevirmenin kimliğinin dikkate alınması önem taşımaktadır. Özellikle yazın çevirisi ve çevirmenin bir de yazar kimliğine sahip olması gibi bir durum söz konusu olduğunda, değerlendirmenin daha derinlemesine yapılabilmesi açısından çevirmen-yazarın telif eserlerinin de sürece dahil edilmesi yerinde olacaktır.

Kaynakça

- Alimen, N. (2022). Translational Adventure of Mike Hammer Series in Turkish: A Historical Analysis. *TransLogos Translation Studies Journal*, 5(1), 93-116. <https://doi.org/10.29228/transLogos.44>
- Sabuncu Artar, P. (2007). *A Comparative Analysis of Mike Hammer in Turkish Translation*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı İngilizce Mütercim-Tercümanlık Programı, Yüksek Lisans Tezi.
- Aytekin, E. (2021). *Dünya Edebiyatı Tercüme Sahasında Polisiye Roman: Mickey Spillane'in ve Kemal Tahir'in Mike Hammer Romanlarıyla Amerikan ve Türk Edebiyatları Arasında Bir*

- Karşılaştırma*. Ankara: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
- Karantay, S. (1991) "Tercüme Bürosu, Normlar ve İşlevler." Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler. Hazırlayan: Mehmet Rifat. İstanbul: Dünya Yayıncılık, 2003.
- Bengi-Öner, I. (1990) 1999. "Çeviribilim, Çeviri Kuramı ve Sözde Çeviriler." Çeviri Bir Süreçtir... Ya Çeviribilim?, Sel Yayınları.
- Even-Zohar, I. (1990). "The Position of Translated Literature within the Literary Polysystem." *Polysystem Studies*, 45-51.
- Even Zohar, I. (2008). "Yazınsal Çoğuldizge İçinde Çeviri Yazının Durumu." Çeviri Seçkisi II: Çeviri (bilim) Nedir?*. Hazırlayan: Mehmet Rifat. Trans. S. Paker. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Gürçi, M. E. (2010). *Kemal Tahir'in Polisiye Romanları*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana bilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Gürçağlar, Ş. T. (2018). *Türkiye'de Çevirinin Politikası ve Poetikası 1923-1960*, Çev. Tansel Demirel, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İkinci, F. M. (2006). *Derini Yüzeceğim*. İstanbul: İthaki Yayınevi.
- Louise N., David, D. & Theo D'haen (2017). *Crime Fiction as World Literature*. New York: Bloomsbury Academic, 143-156.
- Özgürbüz, M. E. (2021). Literary Semiotics Analysis of *Derini Yüzeceğim* Novel. *HARS AKADEMİ*, 4 (8). 372-398.
- Spillane, M. (1954). *Kanun Benim*. Çev. F. M. İkinci. İstanbul: Çağlayan Yayınevi.
- Tahir, K. (2007). *Sağırdere*. İstanbul: İthaki Yayınevi, 3. Baskı.
- Toury, G. (2012). *Descriptive translation studies--and beyond / -- 2nd expanded ed.*,
- Üyepazarcı, E. (2008). *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes! Türkiye'de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü (1881-2006)*,I, İstanbul: Oğlak Yayıncılık.